

UVODNA RIJEČ

Nakon objave broja 1/2025 u kojemu je uz nekoliko radova predstavljenih na Skupštini Hrvatskog knjižničarskog društva u Opatiji, 2024. godine objavljen i značajan broj drugih članaka, raznovrsne tematike, u ovome broju donosimo „samo“ osam članaka – idealan broj koji bih kao urednica voljela zadržati. Naime, svakim danom sve je više stručnih i znanstvenih časopisa, domaćih i inozemnih, koji objavljuju izvorne i pregledne znanstvene radove, prethodna priopćenja i stručne radove, pa se i za hrvatske knjižničarske stručnjake i znanstvenike otvorilo niz drugih mogućnosti u usporedbi s razdobljem u kojemu je *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* bio jedini (ili gotovo jedini) stručni časopis. Ta situacija poziva i na suradnju urednika i uredništava znanstvenih, znanstveno-stručnih i stručnih časopisa o čemu se unutar naše knjižničarske zajednice počelo raspravljati. U kojemu će pravcu te rasprave teći i koje će odluke biti donesene treba tek vidjeti, ali ostaje odgovornost urednika da surađuju ne samo na isticanju tematskih područja koje bi njihovi časopisi mogli pokrivati već i na unaprjeđenju znanja i vještina potrebnih za pisanje, recenziranje i uređivanje. Na tom tragu suradnja s Centrom za stalno stručno usavršavanje (CSSU) pokazuje rezultate, a planiranje godišnjih programa, uključivanje mladih i zainteresiranih predavača, uz već priznate i uvažene starije kolege, temelji se sve više na iskazanim potrebama knjižničara. Iz tih razloga osobno nisam zabrinuta za budućnost ni jednog od hrvatskih knjižničarskih časopisa, ali koristim ovu priliku kako bih istaknula važnost i nužnost rada s autorima, osobito vezano za uredničke komentare prije slanja u recenzijski postupak. Držim da su teme koje odabiru autori iznimno zanimljive bilo da se radi o provedenim istraživanjima, prikazu stanja u pojedinim knjižnicama ili projektima, bilo da se radi o potrebi dokumentiranja prakse određenog trenutka kako bi se osigurale vjerodostojne podloge za buduća istraživanja.

Na tom tragu zanimljiv je uvid u članke koje objavljujemo u ovom broju, tematski vrlo raznolike.

Članak Ane Vukadin i Aleksandre Pikić Jugović „Jačanje kapaciteta hrvatskih knjižnica za automatizaciju primjene Univerzalne decimalne klasifikacije“ uvodi čitatelja u područje klasifikacije kao jedno od temeljnih stupova struke za kojim interes ne jenjava ni u doba sve učestalije i snažnije primjene informacijsko-komunikacijskih tehnologija, poglavito postupaka automatizacije i uporabe umjetne

inteligencije. Provedeno istraživanje koje autorice predstavljaju izvorni je znanstveni rad koji se temelji na kvantitativnom istraživanju provedenom 2024. godine metodom ankete na prigodnom uzorku od 491 knjižničara koji rade na poslovima klasifikacije u narodnim, školskim, visokoškolskim, sveučilišnim i specijalnim knjižnicama te Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Kao konceptualni okvir primijenjen je model *People, Process, Technology* (PPT), namijenjen planiranju otpornosti i upravljanju promjenama u organizacijama, a rezultati ukazuju na uočene prednosti i nedostatke te na potrebu pružanja podrške knjižničarima.

Članak kolega iz Slovenije Boštjana Batiča, Sabine Ograjšek, Katje Košir i Janje Usenik (iz IZUM-a i sa Sveučilišta u Mariboru) bavi se temom višezadačnosti u situacijama u kojima knjižničari istodobno izvode svoje radne zadatke dok se internetski stručno usavršavaju na radnom mjestu i koliko često to čine. Predstavljeno istraživanje provedeno je kvantitativnom metodologijom koja je omogućila da se s pomoću anketnog upitnika provjeravala dob ispitanika, vrsta knjižnice u kojoj su zaposleni, lokacija s koje sudjeluju u internetskim stručnim usavršavanjima i aktivnosti koje izvode tijekom usavršavanja. U istraživanju je sudjelovalo 593 knjižničara koji su tijekom 2024. godine bili zaposleni u nekoj od različitih vrsta knjižnica koje sudjeluju u COBISS sustavu, dakle obuhvatilo je knjižničare iz nekoliko zemalja. Posebno su zanimljivi pokazatelji iz prikaza rezultata provedenog istraživanja iz kojih se može razaznati da se tijekom sudjelovanja u internetskom stručnom usavršavanju kao oblik višezadačnosti najčešće pojavljuju dodatni službeni zadaci, interakcija s kolegama te čitanje i pisanje elektroničke pošte koja nije vezana za obrazovanje te da su među sudionicima koji prijavljuju najvišu razinu višezadačnosti oni koji dolaze iz nacionalne knjižnice te specijalnih i visokoškolskih knjižnica.

Autorice Dolores Mumelaš, Ana Zečević i Blaženka Klemar Bubić prišle su popularnoj i gotovo nezaobilaznoj temi suvremenog knjižničarstva – zelenim knjižnicama – iz perspektive posvećenosti knjižnica zelenoj transformaciji. Pritom su nastojale utvrditi izazove s kojima se knjižnice suočavaju i predložiti metodološki okvir za unaprjeđenje održivih praksi. U teorijskom dijelu članka pregledno je izložena literatura koja obuhvaća analizu uloge visokoškolskih knjižnica u zelenom knjižničarstvu, a u istraživačkom dijelu predstavljeni su rezultati provedene ankete među 42 voditelja visokoškolskih knjižnica u Hrvatskoj kojim se nastojalo saznati o ekološkoj održivosti zgrada, zelenom poslovanju i knjižničnim uslugama.

Rad Marije Čačić podsjeća nas poticaje koji su dolazili od profesora Aleksandra Stipčevića za istraživanjem povijesti hrvatskih knjižnica ma kako one male ili velike bile. Koristeći se dostupnim podacima (arhivskim i iz pismohrane Knjižnice), u radu se nastojao pregledno izložiti djelovanje Hrvatske narodne čitaonice

„Matija Gubec“ Čepin u neobičnom, ali kulturno osviještenom gostioničarskom okruženju te ukazati na promjene koje su se događale vezano za njezino pripojenje Centru za kulturu Čepin, njezine aktivnosti i ponudu usluga i programa u skladu s društvenim i demografskim promjenama u lokalnoj sredini.

Marijana Briški Gudelj pak usmjerila je pažnju na problematiku zastupljenosti tema o kulturnoj baštini i knjižnicama u odabranim časopisima hrvatskih knjižničarskih udruga, koristeći pritom metodu sadržajne analize pronađenih radova koji tematiziraju kulturnu baštinu u svim vrstama knjižnicama, bez obzira na njezinu pojavnost. Rezultati do kojih je došla pokazuju da knjižnice provode brojne programe kojima nastoje osvijestiti važnost očuvanja lokalne i svjetske kulturne baštine, pri čemu se ističu brojne prednosti digitalizacije, važnost poznavanja materijalne zaštite kulturne baštine, odabira primjerenih postupaka digitalizacije te uporabe informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

U sasvim drugo područje bavljenja u hrvatskim knjižnicama čitatelja uvode Ana Peranić i Neda Adamić svojim člankom u kojemu problematiziraju koncept agilnog upravljanja knjižničnim projektima na primjeru aplikacije Trello u Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ u Bjelovaru. Dokumentirajući primjenu aplikacije Trello u organizaciji poslova unutar knjižnica te njene funkcionalnosti koje podržavaju suradnju i učinkovitost, autorice nastoje ukazati na mogućnost korištenja alata Trello za koordinaciju zadataka među odjelima i službama, kao i za vođenje projekata i upravljanje resursima.

Još jedan rad kojim se nastoji dokumentirati dobra praksa jedne knjižnice priredili su Lucija Hodžajev, Mila Perasović i Luka Semenski. Njihovo je zanimanje usmjereno na primjenu QR-koda u promociji digitalnih usluga u knjižničnoj praksi: usluga (U)čitaj! u Knjižnici Tina Ujevića, Knjižnice grada Zagreba. Autori su obradili način prilagodbe narodne knjižnice u svjetlu digitalne transformacije poslovanja, pružajući pritom pregled razvoja mrežnog kataloga kao polazne točke za razvoj niza digitalnih usluga te primjene korištenja tehnologije QR-kodova u oblikovanju dodatnih sadržaja namijenjenih korisnicima.

U posljednjem članku Goranka Mitrović i Lea Škorić obradile su temu knjižnične statistike s ciljem prikaza njezina razvoja, izazova i postignuća te utjecaj na knjižnično poslovanje i upravljanje. Poseban naglasak stavile su na prikupljanje i analizu relevantnih dokumenata (standarda i smjernica), pristup izradi priručnika i smjernica za mjerenje uspješnosti knjižničnih usluga, koristeći pritom metodu analize sadržaja. Također, u radu su predstavljene teme i zaključci s okruglih stolova koji su se održavali tijekom 28 godina djelovanja Komisije za statistiku i pokazatelje uspješnosti u knjižnicama Hrvatskog knjižničarskog društva.

Kao što je razvidno iz ovog kratkog pregleda tema i pristupa, autori pokazuju zanimanje za zaista raznolike teme, što svjedoči i o raznolikosti same knjižnične djelatnosti, izazovima s kojima se susreće i načinima na koje nastoji pronaći odgovore za što suvremenije, kvalitetnije i korisnicima privlačnije usluge kako bi se odgovorilo na njihove potrebe i promijenjene navike.

Tatjana Aparac-Jelušić
glavna i odgovorna urednica